

stal poleg njega, in kadar se je Nenad malo ntešil, začel mu govoriti o plačilu, ker mu je ljubo dete povrnil iz morja. A Dalmatinec ga je od strani pogledal in vzdihnil: „hvala vam lepa, gospod moj blagi! O plačilu mi ne govorite. Rad sem, da je vaš otrok otét, a Ivan, veselje moje na zemlji, ta je izgubljen na vselej! Nikoli ga ne bodem zopet videl, in za tega delj mi nič nij do vsega blaga, kolikor ga ima zemlja.“ Mej tem je bila strašna riba tri kraty oplavala trgovsko ladijo, kakor bi se rógala človeškej nemóci, in potem je odšla v debelo morje.

Ivan O.

Naš Romul.

Vesta in prikupljiva žival je bil naš Romul. Vsi smo ga radi imeli. Posebno midva sva si bila velika prijatelja odkar smo ga dobili k hiši. Zató mi je pa tudi vselej prišel naproti, kadar sem od kodi domóv prišel. In kako prijazno me je vselej pozdravil! Precej, ko me je ugledal, zamigal je z repom, kolikor mu ga je bila pustila še neusmiljena mesarica, zacvilil je in mi pokazal lepo vrsto belih zob, kakor da bi se smijal. Ako je prišel do mene, vzpél se je ob meni, in če sem imel v roki palico, vzel jo je lepo med zobé in potlej moško šel ž njo nekaj korakov pred menoj proti hiši. Med potjo se je ozrl tam pa tam nazaj, da bi se prepričal, če grem še za njim. Takrat sem se mu oglasil in ga poklical, a on me je tako boječe pogledal kakor bi hotel reči: Lepó te prosim, pusti mi palico, ž njo si bom kaj zaslužil. Razumel sem ga in potolažil: O le nési jo le; saj te imam rad. A Romul, kakor da bi znal, kaj pravim, nđrl jo je s palico pri tej priči v vežo naznanit materi moj prihod. In palice ni dal nikomur družemu, nego materi. A kadar jo je oddal, pritekel je zopet k meni, poskočil nekolikokrat pred menoj in me potem spremil do matere, češ — zdaj sem pa še njega pripeljal. Za ta trud — to se zna — dobil je od matere in mene plačilo, da si je odškodoval zobé, ki so tiščali palico in se malo posladkal po grlu, kjer ga je tako šegetaló. Kadar sem iz daleč prišel, in so imeli mati zame pripravljen kak grizljaj, moral je vselej on poprej dobiti kaj malega v želodec, nego li jaz, da-si morda ni bil Bog vé kako potreben. A ko so mati meni prinesli kaj v skledi ali na pladniku na mizo, se je pa še celó poleg mene vsedel, poslonil mi glavo na koleni ter me gledal, kako sem jedel. Čutil sem ga s kolenom, da je vselej na debelo slino požrl, kolikorkrat sem se bližal sè žlico ali vilicami ustom. Spoznal sem njegove skušnjave in mu spustil sem ter tje kak kosček na tla, da si je ž njim spravil sline naprej. A kadar sem se delal, kakor bi ga ne čutil, takrat me je kmalu prisilil, da sem ga moral pogledati. Šel je pod postelj, zgrabil zajca ali kak črevelj, pa je prismréal ž njim na koleni, češ, zdaj boš saj znal, kaj se mi spodobi. In če še to ni nič pomagalo, vrgel je zajca na tla, skočil k vratom, vzpél se, potegnil z nogo po kljuki, da se je odprlo, in šel je v kuhinjo. Ako so bili ondu mati, popraskal jih je po krilu in tenko zacvilil, kakor bi hotel reči: Lejte mati, tako lepo sem ga sprejel, pa mi zato nič ne da. Če sem ga kdaj tako mučil, da je moral vse to storiti — kar se je

le redkokdaj zgodilo — sem ga, seveda, potlej tem bolj pogóstil. Zato mi je to nagajivost vselej rad odpustil, in bila sva si potem prijatelja kakor poprej.

A nikar ne mislite, da vse to ni bilo res, da Romul ni bil tako izurjen in premeten. To je vse sama, gola resnica. Naš Romul je bil tak, da mu nisi dobil z lepa para v vsem pasjem rodu. Sicer ne vem, kdo ga je bil tako lepo izučil, ker mi ni znano od kodi je in čegav je bil, predno je prišel k nam. Čudno je to, kaj ne? — ali vender resnično. Dobili smo Romula takó-le:

Pred desetimi leti okrog sv. Jurija so šli moj oče v Metliko po vino. Kar se jim pridruži med potjo precej velik mesarsk pes, pisane dlake in z odsekanim repom, ter gre za vozom kakor bi bil pri svojem gospodarji. Ko oče to vidijo, poberó gabrov krepelec na cesti in ga zaženo proti psu, da bi ga odpodili. Ali ta lepo pobere krepelec ter ga nese očetu nazaj. Kaj jim je storiti? — Nasmejejo se mu, vzmó tisto stvar iz čeljustij pa ga potolčejo z roko po hrbtu, rekoč: Priden si res, ker slabo z dobrim povračuješ, ali moj vender le nisi. A pes pri tej priči zacvili, kakor bi hotel ovreči trditev: moj nisi. Oče ga pusté pri vozu do bližnje gostilne, kjer vržejo konjem malo drobirja, da bi jih potem napojili. Tam povedó, kako in kaj se je zgodilo ter poprašajo krčmarja, bi li ne vedel, čegava je ta žival. Ali ničesar ne izvedó. Ker bi le radi videli, da bi gospodar psa nazaj dobil, pravijo krčmarju, naj ga obdrži tako dolgo, da se kdo oglasi. Krčmar izpolni očetovo željo ter prinese psu mesenih ostankov, da bi raje ostal. Ali kaj se zgodi? Ko stopijo oče iz hiše, da bi šli k vozu, plane pes nenadoma za njimi. Za nobeno klicanje se ne zmeni in privezati se tudi ne pusti. Pri vozu ostane, dokler ne pridejo oče domóv in privadi se našej hiši.

Dejal sem, da je bil naš Romul jako izurjena žival. Utegnil bi kdo vprašati: Kaj pa je vse znal, da ga takó hvališ? Na drobno ne morem vsega naštevati; samo toliko pravim, da so ljudje trdili, da zna Romul vse, kar kdo hoče, samo če mu zna zaukazati. In ta trditev ni bila prazna. Če si Romulu velel kaj prinesiti, ali mu dal kaj, da je s tabo nesel, precej ti je izpolnil željo. Kadar ti je kaj v vodo palo in si mu pokazal, zakadil se je kakor bi pihnil v vodo in ti prinesel tisto stvar iz vode. Ako so bila vrata odprta, in si rekel: Romul, zápri vrata! — koj ti jih je zaloputnil, da se je vse potreslo. — Ko sem pasel, vračal mi je živino, kamor in kolikorkrat sem hotel. Ali če je všla kaka krava ali kak vol v kvaro in sem mu ga pokazal, pridrvil mi ga je bliskoma k čredi obesivši se mu v kazen z gobcem za rep. Poleg tega je bil še čuvaj, da malo taci. Po noči, ali kadar ni bilo nobenega domačih blizu, ni pustil tujega človeka k hiši na noben način. Vse je bilo lahko odprto, in se nam ni bilo bati žive duše. Vrh tega je tudi domače branil, kadar nam je kdo kaj hotel. Kdor se je drznil dvigniti roko nad katerega izmeje nas, podrl ga je na tla, kakor prevrne veter ovsen snop na njivi. In kaj bi ga ne? Močán je bil, kakor ne vem kaj. Nobenega psa se ni z lepa ustrašil. Blizu nas ni bilo tacega, da bi dejal, ta le bo Romula zdela. Pač neki grof je imel jednega, mislim, da ga je klical za Tritona. Tisti, rekli so, mu je kos; ali tudi Triton ga ni mogel streti.

Rečeni grof je bil v vašeje gostilni. Po naključji prišli so tudi moj oče tjá in Romul ž njimi. Ko ugleda grof Romula, takój pravi očetu, naj

ostane pes zunaj, če ne, imel bode s Tritonom, ki je ležal pod mizo; lóm. Oče res odpró vrata in velé Romulu, naj gre vèn. In kaj naredi Romul? Jezno zaprè vrata, kakor bi hotel s tem pokazati: tacega omehkuženega pseta se pa še ne bojim. Romul je še pri vratih, kar se zapodí Triton v njega. Hudo se spoprime. Renčéč se zvrneta oba pod bližnjo mizo. Zopet vstaneta. Miza se odmakne od zida — navzoči ljudje poskačejo vsi po klopéh in gledajo, kaj bode iz tega. Psi renčita drug v drugega. Zopet se spopadeta, kar se zvrneta drugič na tla — Triton na dno a Romul vrhu njega. Zdaj zgornji urno poprime spodnjega pod vratom — in grofov Triton obleži kakor mrtev, ker mu je Romul sapo zaprl. Oče zavpijejo Romulu: Romul stran! Ta takój sluša. Vleže se na sredo hiše in si liže prednji nogi. Grofovi Triton se pa čez nekaj časa oživi in poníglavo splazi v kot pod klop. Menda ga je sram, da ga je premagal pes priprostega kmeta. Tritonovemu gospodarju je bilo pa še huje, nego Tritonu samemu. Molčéč je sedel za mizo in zrl srpo pred sé. Dolgo ni izpregovoril besede. A slednjič le popraša očeta, koliko bi hoteli za Romula. In ko izvé, da ni taci denarjev, da bi plačal Romula, zopet molči, dokler ne otide.

Tako je bil osramotil naš Romul grofa in njegovega kosmatina. A zdaj naj še povem, kako je bil domá s samim repom pripravil v sramoto krepkega Jarinovega Mihata.

Miha pride k nam h kovaču — imeli smo kovačijo domá. Ker je rad vasoval, posedel je nekaj časa v hiši. Pogovarjali smo se o raznih stvaréh. Med drugimi pride govorica tudi na Romula, ki je prav tačas prenašal star črevelj po hiši.

„Kaj pravite — vpraša zvedljivo Miha — koliko neki tehta ta vaš Romul?“

„Toliko, da ti vsega ne vzdigneš,“ odrežejo se mu naglo oče.

„O jémnasta! — odvrne nejevoljno prvi. „Ta bi bila pa lepa, ta! Domá sem celo telce, šest tednov staro telce prenesel v hlevu iz jednega kota v drugega — pa bi tega ubozega pseta ne privzdignil? Kaj se neki tisto menite? Na to pa stavim, kolikor hočete; celega junca, ki ga imam v reji pri Potoškem Resarji, ako hočete.“

„Čemu toliko?“ zavrnejo oče. „Saj je še liter vina preveč; še tega boš nerad plačal.“

„Kaj preveč?“ pravi na to Miha. „Premalo, premalo! Nù, pa naj bode, Ali velja?“

Oče: „Velja!“ Vdarita v roki.

Hlapec prinese platneno vrečico, katero nataknejo Romulu na glavo, da bi ne mogel ugrizniti.

„Takó! — pravijo potem oče. Zdaj ga pa le privzdigni!“

Miha si poslini roki, potegne malo rokava proti komolen, počéne, objame Romula čez prednji in zadnji nogi, vzame ga v naročje, vstane ter pravi porogljivo očetu: „Čegava je stava?“

„Moja!“ odgovoré mu oče.

„Kako-to?“ čudi se Miha. „Kaj ga nisem vzdignil?“

Oče: „Kaj pak, da si ga vzdignil a ne vsega.“

Miha: „Zakaj da ne? Vzdignil sem ga takó visoko, da se ni nič tal tiščal.“

Oče: „Saj ne pravim, da se je tiščal. Jaz le pravim, da nisi vsega vzdignil.“

Miha: „Kako je vender to, da ne? Saj so vsi videli, da sem imel Romula stoječ v naročji.“

Oče: „Kolikor si ga imel v naročji so ga užé videli, a ne vsega — ker mu je rep odsekan in tega nisi privzdignil.“

Te besede Mihatu kar sapa zapró. Romula spustí na tla in od sramote ne ve, kaj bi počel. Tiho seže v žep, izvleče mošnjo in položi na mizo pred očeta 4 dvojáče. Oče mu je porinejo nazaj veleč, naj le spravi denar, ker je bila stava le za šalo. Miha pobere dvojáče pa jo pobriše v kovačnico in od tega časa ne stavi več kaj tacega.

Zdaj si videl, kakšen je bil naš Romul. Dobro in zvesto nas je čuval in vrhu tega še izvrstno kratkočasil sè svojo premetenostjo. Deset let je bil pri hiši, pa bi bil še lahko zdaj, da ni prišel užé prileten k nam. V tem času se je bil pa silno postaral. Zadnji čas je bil užé zobé poizgubil, da ni mogel več drobiti kosti in moči so mu jele pešati kakor sivemu starčeku pred smrtjo. Postajal je vedno počásnejí in lajal je vedno bolj poredkoma. Tudi jed mu ni več disala. Le malokdaj je še koga poprosil za kak poboljšek. Najraje je polégal po sencah v kakem skritem kraji, da se je umaknil sitnim muham in komarjem, ki so mu hoteli izpiti še tisto staro kri, kolikor jo je imel. — Kar zgine nekega dnè. Nikoli nikjer ga ni bilo najti, kakor bi se bil v zemljo udril. Iskali ga smo, klicali, a vse zamán.

Pet dni potem zavohala ga je stara sivka na paši pod gostim brinovim grmom. Ležal je in glavo držal naslonjeno ob prednji nogi, kakor bi spal — ali zaspal je bil siromak za večno. Sivka ga je spoznala in jela žalostno rukati. Prišle so še druge krave, vstopile se okrog grma in vse so s sivko tako otožno mukale in tulile, kakor bi žalovale za Romulom, ki jih je tolikrat miril, ko so se bõdle, tolikrat jih vračal na boljše pašo in vedno tako lepo čuval, da so bile zmirom vse vkupe. Začuvši te glasove, prihitel je še pastir, da bi videl, kaj imajo krave. Milo se mu je storilo, ko je ugledal svojega starega pomagáča mrtvega. Pokopal ga je pod brinovim grmom, kjer si je bil sam zbral ležišče in zavalil nanj debel kamen, da bi vedel kje počiva stari Romul, ki mu je pastirsko opravilo tako močno zljajševal in katerega je potlej tako krvavo pogrešal.

Tožilo se je za Romulom ne le nam ampak celej vási, ker so ga vsi tako radi imeli. Bilo je hudo tudi meni za njim, ali tolažil sem se s prigovorom: „Kakor dobljeno, tako izgubljeno.“ Romul je bil sam prišel k našej hiši in sam je šel od nje.

And. Hostni.

Jelen.

(Basen.)

Na jednom očesu slep jelen se je hõdil poleg morja past; slepo oko je vselej obrnil proti morju: češ, od te strani se mi ní ničesar bati, a na óno stran vidim. Primeri se, da necega dne priplava ladija; iz nje ugle-dajo jelena in ga ustrelé. Jelen se zvrne; predno pogine, reče: „Pač sem bil neumen, da sem se od óne strani bal, a morja se nisem bal, katero mi je smrt prineslo.

Marsikoga najde nesreča tam, kjer se je najmenj nádeja.